קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד התם נמי גוד איכא אגוד ליכא ת"ש (א) [א]כל שאילו יחלק ושמו עליו חולקין אם לאו מעלין אותו בדמים תנאי היא דתניא טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו רבן שמעון בן גמליאל אומר [ב]אין שומעין לו היכי דמי אילימא כדתני מאי טעמא דרשב"ג אלא לאו חסורי מחסרא[א] והכי קאמר טול אתה שיעור ואני פחות שומעין לו וגוד או אגוד נמי שומעין לו ואתא רשב"ג למימר אין שומעין לו לא לעולם כדקתני ודקאמרת מ"ט דרשב"ג משום דאמר ליה אי בדמי לית לי דמי למיתן לך (ב) [ג]במתנה לא ניחא לי דכתיב [י]ושונא מתנות יחיה א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן [ב]וכתבי הקודש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו ואמר שמואל [ד]לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכות חולקין ואי ס"ד לית דינא דגוד או אגוד מאי איריא בכרך אחד אפי' בשני כריכין נמי תרגמא רב שלמן [ה]בששניהן רוצין אמר אמימר הלכתא אית דינא דגוד או אגוד אמר ליה רב אשי לאמימר הא דרב נחמן מאי אמר ליה [ג]לא שמיעא לי כלומר לא סבירא לי ולא והא רב' בר חיננא ורב דימי בר חיננא שבק להו אבוה תרתי אמהתא חדא ידעא אפיא ובשולי וחדא ידעא פילכא ונוולא ואתו לקמיה דרבא ואמר להו [ו]לית דינא דגוד או אגוד שאני התם [ז]דלמר מיבעי ליה תרוייהו ולמר מיבעי ליה תרוייהו כי קאמר ליה שקול את חדא ואנא חדא לאו גוד או אגוד הוא [ד](וכי לא מצי למימר הכי) והא כתבי הקדש דתרווייהו מיבעי להו ואמר שמואל לא שנו אלא בכרך אחד אבל בשני כריכין חולקין הא תרגמא רב שלמן (ג) בשרצו ת"ר [ח]מדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד דברי ר"מ ר' יהודה אומר תורה בפני עצמה נביאים בפני עצמן וכתובים בפני עצמן וחכ"א כל אחד ואחד בפני עצמו ואמר רב[ה] יהודה מעשה בביתוס בן זונין שהיו לו שמנה נביאים מדובקין כאחד על פי ר"א בן עזריה (ד) וי"א לא היו לו אלא אחד אחד בפני עצמו אמר רבי מעשה והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים מדובקים כאחד והכשרנום [ט]בין חומש לחומש של תורה ארבעה שיטין [ו]וכן בין כל נביא לנביא ובנביא של שנים עשר ג' שיטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה ת"ר הרוצה לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד מדבק ועושה בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי לגול היקף ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה

ואם

קח לך עבדים. שיממנו אותו ורמוץ בו ולא מצי עני למימר ליה קנה חלקי: **הכא נמי גוד איכא אגוד ליכא.** שאין העני אומר לו (ה) אף אני אקנה חלקך שאין לו במה לקנות לפיכך אין יכול לכופו: **ושמו עליו.** כל דבר שיש בו שיעור שאם תחלקנו עדיין יהא עליו שמו הראשון: **מעלין אותו בדמים.** היינו גוד או אגוד: **טול אתה שיעור ואני פחות.** כגון חצר שאין בה שמנה אמות ואמר זה חלוק וטול לך ד' אמות ואני המותר: **וגוד או אגוד נמי.** שלא רצה למחול כלום אלא קנה חלקי או אקנה חלקך: **הא דרב יהודה.** דאמר גוד או אגוד משמיה דרביה קבלה: **בכרך אחד.** כל ספריהן עשויין בגליון ואם יבאהו לב"ד לחלקו בזיון הוא: **אבל בשתי כריכות.** כגון תורה בכרך אחד ונביאים בכרך אחד: **חולקין.** קס"ד דאפילו אין שניהם רוצים וע"כ אין דמיהן שוין ואי לית דינא דגוד או אגוד היאך הוא כופיהו זה יאמר אני לא אתן לך עודף הדמים וגם לא אתן לך היפה שאקבל ממך דמים ולא גרסי' תרווייהו צריכין להאי: **בששניהם רוצים.** הא דשמואל אשניהם רוצים דמתניתין קאי דקתני לא יחלוקו ואמר שמואל בשתי כריכות אם שניהם רוצים יחלוקו: **פילכא ונוולא.** לטוות ולארוג. ל"א ביסתרקי תכשיטי ספסלים שקורין טפי"ד: **לית דינא דגוד או אגוד.** לכופו לתת דמי העודפים ביפה ולא למכור חלקו: **לאו גוד או אגוד הוא.** אי לא אמר ליה או קח שתיהם או אקח שתיהם דכל אחת אין בה כדי לאחד: **אבל בב' כריכות חולקין.** וקס"ד בע"כ של אחד מהן אלמא כי אמר ליה שקול חדא וגוד דמי היתירים או אגוד כייפינן ליה: **כל אחד ואחד בפני עצמו.** כל ספר וספר של נביאים ושל כתובים צריך להיות כרך לעצמו: **בביתוס שמנה נביאים.** כל ספרי נביאים שמנה הן: ה"ג **וכן בין כל נביא ונביא ובנביא של שנים עשר שלש שיטין ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה.** אם נזדמן לו סיום הספר מלמטה בסוף הדף מתחיל ספרו האחר בראש הדף ואינו צריך להניח ריוח חלק ביניהם: **כדי לגול עמוד.** מניח קלף חלק לגלול על גבי עמוד של עץ שהספר נגלל עליו: **ובסופו כדי לגול היקף.** בסופו מניח חלק גדול כדי לגול בו כל הקיפו שאין עושה שני עמודים לגוללו לאמצעו כמו שאנו עושין לספר תורה אלא גוללו מתחלתו לסופו וכורך החלק על כל ההיקף:

ואם

(לעיל) **שמע** מינה דלית דינא דגוד או אגוד. וא"ת שאני הכא שאין העבד נותן לו דמים מיד אלא כותב לו שטר על דמיו וי"ל דמשמע משום דלא יבטל הוא דכופין הא לאו הכי אין כופין בכל ענין אפי' יתן דמים: [א]**אם** עשאן לשכר כו'. לאו דוקא עשאן לשכר דהוא הדין אפילו עשאן לעצמו אלא שמוצא להשכיר:

ואי ס"ד לית דינא דגוד או אגוד אפי' בשתי כריכות כו'. השתא ס"ד דחולקין כיון שאחד רוצה לחלוק וב' כריכות דומיא דכרך אחד שאין כתוב באחד מה שכתוב באחר כגון יהושע ושמואל ואמאי חולקין בע"כ והא אינם שוין אלא ודאי אית דינא דגוד או אגוד וא"ת אפילו אית דינא דגוד או אגוד אמאי חולקין כיון שכתוב בזה מה שאין בזה ותרווייהו צריכי להאי ולהאי וי"ל דהוי מצי למימר וליטעמיך ולא גרס הכא מה שכתוב במיעוט ספרים ואי ס"ד לית ליה דינא דגוד או אגוד כי היכי דתרווייהו צריכי להאי תרווייהו צריכי להאי דהא כל שכן דאי לא צריכי תרווייהו להאי ולהאי פריך טפי שפיר אי לית ליה דינא דגוד או אגוד אמאי חולקין: **מדביק** אדם תורה נביאים וכתובים כאחד. אע"פ שא"א שלא יתן נביאים וכתובים על גבי תורה ובמגילה בפ"ב (דף כז.) משמע דאסור להניח ה"מ בשתי כריכות אבל כשהן מדובקין יחד אינו גנאי: **רבי** יהודה אומר תורה בפני עצמה. לא מפני שאסור להניח זה על גב זה מצריך שיהא כל אחד בפני עצמו דלא אשכחן שיהא אסור להניח אלא נביאים וכתובים על גבי תורה אבל נביאים על גבי כתובים או איפכא לא אלא היינו טעמא שלא יראה הכל כמו תורה או הכל נביאים כי היכי דאמרי חכמים בתר הכי דבעו שיהא כל נביא ונביא בפני עצמו וע"כ טעמא שלא יהא נראה הכל כמו נביא אחד כן נראה לרשב"א: **ומסיים** מלמטה ומתחיל מלמעל'. פי' בקונטרס ואינו צריך להניח ד' שיטין ונראה לר"י דבין חומש לחומש של תורה צריך להניח ולאנביאים דוקא קאמר דאין צריך כדמפרש טעמא לקמן שאם בא לחתוך חותך אבל בין חומש לחומש של תורה לא מידי דהוי אפרשה פתוחה שאם היה מסיים מלמטה היה צריך להניח שיטה אחת הכא נמי דין הוא להניח בסוף כל חומש פרשה של ד' שיטין וריצב"א מפרש ומסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה ולעולם מניח ד' שיטין ודוקא בין נביא לנביא אבל בין חומש לחומש לא יסיים מלמטה ומתחיל מלמעלה אפי' בהנחת ד' שיטין כדאמר בירושלמי בפ"ק דמגילה וצריך שיהא גומר באמצע הדף ומתחיל באמצעיתו ובנביא מסיים בסופו ומתחיל בראשו כו' ונראה לי הטעם דאין לו לסיים בסוף הדף אפי' יניח ארבעה שיטין משום שמא יבוא לחתוך אבל בין נביא לנביא שאם בא לחתוך חותך ומסיים מלמטה: **ועושה** בראשו כדי לגול עמוד ובסופו כדי היקף. כן כתוב בכל הספרים וקשה לר"י דתניא במס' סופרים כל הספרים נגללין לתחלתן ולקמן אמר נמי ספר עזרה לתחלתו הוא נגלל ומה שפי' הקונט' מתחלתו לסופו אין הלשון משמע כן וגבי מזוזה אמרינן נמי שכורכין אותה מאחד כלפי שמע דהיינו לתחלתה והכי איתא גרסי' בירושלמי בפ"ק דמגילה עושה אדם עמוד לספר תורה בסופו ע"כ נראה לר"י דגר' ועושה בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגול עמוד ולרשב"א נראה לקיים גירסת הספרים והכא שאני דאיירי במדביק תורה נביאים וכתובים ואז אין נכון לעשות עמוד בסופו כמו בעלמא שנגלי הוא שתהא תורה נכרכת סביב נביאים וכתובים [ח]ונראה כאילו נעשית להם שומר מלכלוך לכך עושה כאן עמוד בראשו כדי שתהא תורה מבפנים ונביאים וכתובים מבחוץ ולקמן דמשני לגלדין קתני לא גרס תחלת הספר כדי לגול עמוד וסופו כדי לגול היקף דהתם לא איירי במדביק תורה נביאים וכתובים ולית לן למימר איפכא (ו) וברוב ספרים לא גרס אלא לגלדין קתני ותו לא ועוד אומר רשב"א דלפי' לספרים דגרסי לה לא קשיא כולי האי דניחא ליה לשנויי דומיא דהך ברייתא דקאי עלה:

שאם

עין משפט נר מצוה

קבא א מיי' פ"א מהל' שכנים הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעא סעיף ג:

קבב ב ג מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף י:

קבג ד ה מיי' פ"ג שם הלכה ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קעג סעיף א:

קבד ו ז טוש"ע ח"מ סי' קעא סעי' יג:

קבה ח ט מיי' פ"ז מהל' ס"ת הל' טו סמג עשין כה טוש"ע י"ד סי' רעג סעיף א וסי' רפג סעיף א:

◆

רבינו גרשום

עשאן אביהן לשכר שהיה רגיל להשכירן כדי שיהא משתכר בו הכי נמי ישכירום ויחלוקו השכר לאמצע: ואם לאו איתו יכול לומר עני לעשיר גוד והב לי דמי חלקי מן מרחץ ובית הבד דאין לי במה לישתמש בו כלום או תן לי דמים ממה שאתה משתמש בו יותר מפני דיכול העשיר לחזור ולומר לעני כו'. ומן שמיא קנסוהו לאותו עני דאין לו על העשיר כלום אלמא דלית דינא דגוד או אגוד. הכא נמי אגוד ליכא דאין לעני במה לפדות אבל בעלמא אמרינן אית דינא דגוד או אגוד: כל שאילו יחלק כל הני דאמרינן במתני' ואם לאו מעלי' אותו בדמים דהיינו גוד או אגוד אלמא אית דינא דגוד או אגוד וקשיא לרב נחמן. תנאי היא דתניא כו' דהיכא דיש לשותפין חצר של ד' אמות לחלוק דלאו ראויה לחלוקה אלא אם כן יש בה ח' אמות ואמר אחד לחבירו נחלוק חצר זה וחבירו מעכב ואמר ליה האי אמאי מעכבת טול אתה שיעור דין חלוקה הד' אמות ואני אטול פחות הג' אמות שומעין לו דאין יכול לעכב עליו הואיל דנותן לו שיעור חלוקה, אי נמי' כדקתני כלומר דליכא שום דברים בהדיהו אלא כדקתני. וגוד או אגוד נמי כלומר דהכי אמר ליה ברור לך אחד מב' דברים הללו או טול אתה שיעור ואני פחות או גוד או אגוד ואתא רשב"ג למימר מזה שומעין לו כשאמר לו טול אתה השיעור אבל מגוד או אגוד יכול לעכב עליו דקסבר דלית דינא דגוד או אגוד אלמא תנאי היא: ודקאמרת מאי טעמא דרשב"ג דבטול אתה שיעור נמי אין שומעין דמצי מעכב אידך משום דאמר ליה אותה אמה שאתה רוצה ליתן לי יותר איני מבקש אותה לא בדמים שאין לי דמים לקנותה וגם במתנה איני מבקשה ולא מצית מוקמת לה בתנאי: הא דר' יהודה דאמר לעיל אית דינא דגוד או אגוד דשמואל היא כלומר מינה דשמואל קבלה ולא מינה דרב דרב יהודה הוה תלמיד דרב ותלמיד דשמואל והא מילתא מינה דשמואל למדה ולא מינה דרב: אלא בכרך אחד היו נכרכין בראשית ואלה שמות משום הכי אין חולקין משום בזיון והיינו כרך שהיו רגילין לכתוב ספריהן כעין ספר תורה והפטרות שאנו כותבין ולהכי קרי כרך שכורך כעין מגילה אבל בשתי כריכות בראשית בכרך אחד ואלה שמות בכרך אחד חולקין דליכא בזיון דספר. ואי ס"ד דלגבי חצר היכא דליכא ד' לזה וד' לזה לית דינא דגוד או אגוד אלא תרווייהו ישתמשו ביה מאי אריא בכרך אחד דאין חולקין אפי' בב' כריכות נמי אין חולקין דשתיהן צריכי לתרווייהו כריכות והוי נמי שאין בחד כרך כדי לזה ולא יחלקו אפי' בב' כריכות אלא ליקום בשותפות אלא ש"מ מדחולקין להם משום דמצי למימר ליה חבריה או חלוק או גוד עלוי דמים ואסב תרווייהו או איגוד עליך והיסב תרווייהו. תירגמא רב שלמן מהא ליכא למשמע מינה הא דינא דאגוד ודקא קשיא לך א"כ אפילו שתי כריכות אמאי חולקין משום כשרצו שניהן לחלוק ובשתי כריכות מצי לחלוק אבל בכרך אחד לא משום בזיון אבל אי חד מעכב וחד רוצה לא מצי למימר ליה גוד או אגוד.

מסורת הש"ס

א) הרש"ל גורס: אלא לאו הכי קאמר, ב) [לעיל יא.], ג) [עירובין קב: וש"נ], ד) רש"ל מ"ז, ה) נ"ל רבי. רש"ש, ו) [גיר' הרמב"ם והטור וכ"פ בש"ע סי' רעג סעיף א ובין כל נביא ונביא שלשה שיטין וכן בין כל נביא ונביא של תרי עשר וגם הוא מבואר במס' סופרים פ"ב ה"ד אבל ברב אלפס איתא כמו הכא], ז) לעיל, ח) [ע' מג"א סי' כח ס"ק ד].

◆

תורה אור השלם

י עֹכֵר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וְשׂוֹנֵא מַתָּנֹת יִחְיֶה:
משלי טו כז

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ת"ש זה הכלל כל שאילו יחלק: (ב) שם למיתן לך ואי במתנה: (ג) שם תרגמה רב שלמן בששניהם רוצים תנו רבנן: (ד) שם ר"א בן עזריה וחכמים אומרים לא היו לו אלא אחד: (ה) רש"י ד"ה הכא נמי וכו' אומר לו (אף) תא"מ ונ"ב ס"א או: (ו) תוס' ד"ה ועושה וכו' למימר איפכא בראשו כדי היקף ובסופו כדי לגול עמוד וברוב ספרים:

◆

לעזי רש"י

טפי"ד. שטיח.

◆

מוסף רש"י

קח לך עבדים וירחצו במרחץ. דנהגיא מוקה שמינוהו אכזי יהיה לעולם ולא ימיתו לי להרבות ולהביא בני אדם במרחץ אלא מבני ביתו (רשב"ם לקמן קעב.). וכתבי הקודש כו'. כ"ד ספרים יהיו רגילים לכותבן בגליון כס"ת שלנו לפיכך גנאי הדבר לחתכן (לעיל יא.). כדי לגול היקף. להקיף כל הכרך (שבת קמו.).

◆

רבינו גרשום (המשך)

ודרב יהודה [לאו] דשמואל היא. (א"כ): הא דרב נחמן מאי. דאמר לית דינא דגוד. מיפא פת. ובשולי מיני תבשיל. ביסתרקי בל"ע שפיע ואתו לקמיה דרבא אחד היה רוצה בשותפות השפחות ואחד לא היה רוצה והא קא טעין ההוא דלא היה רוצה גוד לעצמך הני תרתי שפחות או אנא איגוד ואמר להו הלכה למעשה לית דינא דגוד או אגוד. דליכא דין חלוקה בהני שפחות דכל חד מינייהו צריך לעבודת של הני תרתי שפחות אלא כדקיימי מעיקרא בשותפות לוקמו אלמא לית דינא דגוד כרב נחמן: לעולם אית דינא דגוד ושאני התם גבי הני שפחות לית דינא דגוד אלא לוקמי בשותפות משום דכל חד וחד צריך לעבודה דתרווייהו וכי אמר ליה חד לחבריה שקול את חדא ואנא חדא ואי לא גוד או איגוד לא מצי למימר הכי דמצי למימר ליה הכא לא גוד איכא ולא איגוד איכא דאת לא אפשר לך בלא תרווייהו ואנא לא אפשר לי בלא תרווייהו אבל בעלמא דאפשר בחלוקה אי מעכב חד מצי למימר אידך גוד או איגוד. והא כתבי הקדש דבשתי כריכות דהני תרי כריכות צריכי לכל חד ואפי' אי אוקמינן לה דלעולם אליבא דשמואל דסבר כר' יהודה דאית דינא דגוד כדדייקינן לעיל. ומתרגם כמתרגמינן דלעולם לית דינא דגוד ושאני הכא אמאי חולקין שתי כריכות כגון ששניהם רוצין: מדביק אדם כו' בחד כרך. תורה בפני עצמה משום דאי מדביק אהדדי כי חוזר הדפין של נביאים נמצא שנעשית התורה שימוש לנביאים. כל אחד ואחד בפני עצמו. והכשרנום. ובלבד שיניח מן הקלף פנוי ד' שיטין בין חומש לחומש כגון בין סיום בראשית לאלה שמות. של שנים עשר של ספר תרי עשר. מסיים מלמטה כלומר כשיגיע לסיום ספרו מסיימו מלמטה מאותו דף ומתחיל הספר אחר מלמעלה מדף אחר שאע"פ שאין בסיום אותו ספר כדי השלמת כל אותו דף אפי' הכי מניח אותו

א) [ואפילו הכי אוקמינן לה אליבא דשמואל דסבר כרב יהודה וכו'].